

JAARVERSLAG

2021

Jaarverslag 2021

Voorwoord	3
Bedrijfstaak	6
Publiekstaak	8
Collectietaak	10
Bezoekers	12

Voorwoord van de voorzitter

Het vorige jaar verslag werd door de waarnemend voorzitter afgesloten met de hoop om gezamenlijk te komen tot werkbare oplossingen over de ontstane situatie met betrekking tot de subsidiering en dat corona tot een woord uit ons verleden zou gaan behoren. Nu wij in dit jaarverslag terug kijken op 2021 kunnen wij gelukkig constateren, dat na wederom een jaar met Covid beperkingen er toch nog een positieve afsluiting was doordat de zo noodzakelijke provinciale subsidie tot en met 2024 alsnog werd toegezegd. U kunt lezen op hoeveel verschillende terrein directie en bestuur in samenwerking met velen actief waren om dit mogelijk te maken. Deze inzet om nieuwe plannen voor te bereiden werd tenslotte ook gezien en beloond door de provinciale politiek door onze aanvraag positief te beoordelen. Over corona moet de constatering zijn dat helaas deze 'gesel' bleef en ook het afgelopen jaar in volle hevigheid onze maatschappij en daarmee ook ons museum teisterde. Ondanks de vele teleurstellingen van afgelastingen van geplande activiteiten moet ook de constatering zijn dat de overheid met hun financiële steun voor het museum werk een positieve bijdrage heeft geleverd om de moed erin te houden. In de korte periode dat het museum wel open was, werden de activiteiten door personeel en onze vrijwilligers weer snel opgepakt. Daarin zagen wij als bestuur ook de bevestiging dat onze koers, zoals die is verwoord is in onze toekomst visie de juiste is. Daarin staat 'gearwurkje' met verschillende partners centraal. En dat laatste is ook het afgelopen jaar weer volop gebeurd samen met cultuurpartners en instellingen, ondanks beperkingen activiteiten te organiseren voor ons publiek van jong tot oud.

Als bestuur en directie hebben wij volop plannen om het museum door te ontwikkelen tot een toekomst bestendig museum waarin het platteland, voedselproductie en leefbaarheid vanuit het verleden naar het heden volop tot haar recht komt.

Dank aan allen voor de inzet in dit roerige jaar 2021.

Nu is de uitwerking aan ons als medewerkers vrijwilligers en bestuur van het museum om de vele goed bedoelde woorden om te zetten in nog betere daden.

De voorzitter G. Kooistra.

Samenstelling bestuur:

Naam	aantreden	aftreden 1e termijn	aftreden 2e termijn	functie	optie aftreden
GW van Drooge	1-1-2006		2022	penningmeester	2022
R. v/d Wal	1-1-2015	2019	2023	algemeen	2023
G. Kooistra	1-12-2016	2020	2024	voorzitter	2024
S. v/d Zwaag	1-12-2016	2020	2024	vicevoorzitter	2022/23
J. Veldhuis	1-3-2020	2024	2028	algemeen	2024/2028
Tj. de Boer	1-10-2020	2024	2028	secretaris	2024/2028
K. Oldenbroek	1-7-2021	2025	2029	algemeen	2025/2029
Tj. v/d Kooi	1-7-2021	2025	2029	algemeen	2025/2029

* Van Drooge: verlenging 2e termijn tot eind 2021

De heer Molema trad in juni af en blijft actief als adviseur.

Inleiding

Dit jaarverslag is gebaseerd op de speciale productbegroting 2021 vanwege de tijdelijke subsidie als gevolg van de adviescommissie musea. In 2021 is een eenmalige subsidie verleend als opmaat naar een nieuw te ontwikkelen productplan voor de jaren 2022-2024.

Het verslag is net als de productbegroting opgesplitst in een aantal taakvelden die hieronder afzonderlijk beschreven staan:

1. De bedrijfstaak;
2. De collectietaak;
3. De publiekstaak.

De bedrijfstaak

Producten

Bestuurstaken:

De directeur draagt zorg voor de bedrijfsvoering in nauwe samenspraak met de vrijwillige bestuursleden. Dat komt dicht bij de realiteit.. Dit betreft vertegenwoordiging naar buiten toe, agendering en het voorbereiden en uitwerken van vergaderingen, correspondentie enz. Over het jaar gerekend zijn er 12 vergaderingen geweest en een aantal informele overleggen.

Twee keer is er bestuurlijk overleg geweest met de Gedeputeerde van Kultuer en 12 x keer met ambtenaren van provincie en/of gemeente Leeuwarden veelal via telefoon en online. Met name vanwege de afwijzing van de subsidieaanvraag cultuurperiode 2021-2024 en het nieuwe beleidsplan 2022-2024, was er intensief contact.

Verder is er 5 x overleg geweest met de commissie Crone die het museum adviseerde over het nieuwe beleidsplan 2022-2024 en 3x met de nieuw gevormde Programma Groep Actualiteit.

Codes

Het Fries Landbouwmuseum onderschrijft sinds 2020 de codes Fair Practice en Diversiteit & Inclusie. Het bestuur heeft in 2008 al de code Cultural Governance vastgesteld en heeft daar in 2021 ook weer naar gehandeld.

Kantoor en correspondentie

Hieronder wordt verstaan werk dat te maken heeft met de organisatie, zoals de administratie en correspondentie ten behoeve van de uitvoering van de algemene museumtaken.

Daarnaast is tijd besteed aan regulier kantoorwerk.

Beleidsplan

Er is een nieuw beleids- en productplan voor de periode 2022-2024 geschreven en het najaar ingediend.

Ook is er een beleidsplan Friese rassen en gewassen bij de provincie ingeleverd.

Productbegroting

Het maken van een nieuwe productbegroting 2022-2024. Daarbij horen o.a. overleggen met de penningmeester, ambtenaren van de provincie en boekhouder.

Boekhouding

De financiële zaken betreffen het doen van betalingen en het boeken van rekeningen.

Verder was er regulier overleg met de accountant over boekhouding en jaarverslag. Accountantskantoor (Accon/AVM) heeft de boekhouding gedaan. Dit kantoor heeft ook de controleverklaring periode 2017-2021 gedaan. Het aanleveren van content voor deze rapportage heeft zeer veel tijd gekost.

Winkel

Het doen van bestellingen voor de winkel, voorraadbeheer en financiële afwikkeling. De winkelvoorraad is in 2021 uitgebreid met goede resultaten. Vanwege Covid en tijdelijke sluiting moest een deel van de artikelen vanwege houdbaarheid afgevoerd worden wat een extra schadepost was.

Representatie

In verband met de voortdurende Covid zijn een groot aantal bijeenkomsten waaronder de jaarvergadering van de AFRON, de Boerderijstichting, OMTV, HCL, Friesch Genootschap, provinciale bijeenkomsten en één keer een bijeenkomst van het Agrarysk Wurkferbân (waar de directeur secretaris van is) is afgelast.

Uitnodigingen voor lezingen extern vielen om dezelfde reden ook weg

Personeel

3 (1,5 fte)

Voor wat de personeelsaangelegenheden betreft zijn de volgende werkzaamheden uitgevoerd: overleg, functioneringsgesprekken en zaken rondom arbeidsvoorwaarden en pensioen.

Door een bijdrage van € 50.000,-- van het Mondriaan Fonds kon het museum eind 2021, een educatieve kracht voor de periode 2022-2023 aanstellen. De sollicitatie procedure is in december afgerond.

Mw. Lisa Brouwer start op 2 januari 2022 met haar werkzaamheden.

De directeur is vanaf januari 2021 minder gaan werken (3 dagen/week). Een deel van zijn taken is overgenomen door mw. Meindertsmā die vanaf 1 januari 2022 een vaste betrekking heeft gekregen voor drie dagen per week.

Vrijwilligers

40

Het museum heeft ca. 40 vrijwilligers die baliediensten draaien en actief zijn met het registeren van objecten en foto's, educatie en technische steun verlenen.

De vrijwilligersdag met het gebruikelijke uitje in december was helaas door alle coronamaatregelen niet mogelijk.

Het museum werkt samen met vrijwilligersorganisatie 'Amaryllis' in Leeuwarden die o.a. voor werving zorgt maar ook jaarlijks de vrijwilligersdag organiseert waarbij de vrijwilligers via diverse mediakanalen worden bedankt en in het zonnetje worden gezet.

Via de Friese Museumfederatie blijft de Museumpas bestaan. Deze pas geeft gratis toegang tot musea die bij de Museumfederatie zijn aangesloten en heeft als doel om kennis te maken en kennis uit te wisselen met 'collega-vrijwilligers'.

Afscheid

Het museum heeft afscheid genomen van twee vrijwilligers. Helaas overleed onze gewaardeerde vrijwilligster Rintk Schrale. Gerrit Herrema beëindigde zijn werkzaamheden vanwege leeftijd. Beide waren 15 jaar actief.

Kantine

De werkzaamheden betreffen inkoop artikelen, onderhoud van apparatuur enz. Vanwege Covid en tijdelijke sluiting moest een deel van de artikelen vanwege houdbaarheid afgevoerd worden wat een extra schadepost was.

Netwerken

In 2021 is waar mogelijk doorgedaan met het leggen van contacten t.b.v. de opbouw van een netwerk van partijen die connecties hebben met de landbouwhistorie: zoals Afron, HCL, Tresoar, collega musea, Openluchtmuseum, Zuiderzeemuseum, Platform Friese rassen en Gewassen, Boerderijstichting Fryslân, St. Interieurs Fryslân, St. de Fryske

Mole en Borg Verhildersum.

Buitenlandse contacten bestonden uit informatie-uitwisseling met het Centrum Agrarische Geschiedenis CAG in Vlaanderen.

Directeurenoverleg

Met de collega's van Fries Museum, Fries Scheepvaart Museum en Natuurmuseum is er een regelmatig directeurenoverleg. Vanaf 2021 zijn daar de nieuwe gesubsidieerde musea aan toegevoegd: Drachten, Martena en Planetarium Franeker en Belvédère Heerenveen.

Bogor

In januari 2021 is er een einde gekomen aan de samenwerking (ondersteuning en advies) met het Ministerie van Landbouw in Indonesië inzake de bouw van een Landbouwmuseum aldaar. Een laatste afrondend bezoek in januari is i.v.m. met Covid gecancelled.

IKC

Met Sinne kinderopvang, het PCBO Leeuwarden en de en Gemeente Leeuwarden is er regelmatig overleg geweest m.b.t. samenwerking in het nieuwe naastgelegen IKC.

Sponsors

Het contact leggen met sponsors waarmee in 2017 een goede start is gemaakt is met voortvarendheid doorgezet: het aantal bedroeg einde 2021: 32 stuks waarmee het museum in de provincie een unieke positie heeft.

Beheer gebouw

Het gaat daarbij om het uitvoeren van beheer en onderhoud aan gebouw en interieur en onderhoud van de tuin. Elk jaar gaan er uren zitten in controles en overleg met de respectievelijk bedrijven zoals de alarmering met doormeldingen naar een alarmcentrale inclusief branddoormelding. Een en andere in afstemming en samenwerking met de eigenaar van het gebouw St. Alde Fryske Pleatsen.

De internet verbinding via een straalzender naar de voor de boerderij gelegen sportschool draaide in 2021 zonder problemen.

In december is een begin gemaakt met de aanleg van een glasvezelverbinding van Kabel Noord, deze zal in 2022 operationeel worden.

Veiligheidsplannen

In 2021 is een aanvang gemaakt met het vernieuwen van diverse veiligheidsplannen zoals het calamiteitenplan, het ontruimingsplan en een Collectie Hulpverleningsplan (CHV).

De geplande twee-jaarlijkse BHV cursus is noodgedwongen een jaar uitgesteld.

De publiekstaak

Producten en uren

Gastheerschap

De openingstijden in 2021 waren:

ruim 8.000

Winterperiode op za en zo van 13:00 – 17:00 uur

bezoekers en

Van 1 april tot 1 oktober: alle dagen 10:00 – 17:00 uur en de vakanties.

30 groepen

NB: In de periode maart-juni en december was het museum gesloten vanwege de Covid uitbraak. Omdat er voldoende ruimte (1,5 meter regel) was, is het backofficewerk en het vrijwilligerswerk doorgegaan.

Er zijn c.a. 8.000 bezoekers geweest, dit is nagenoeg gelijk aan 2020 en een halvering t.o.v. 2019. De financiële schade daarvan hoopt met museum gecompenseerd te krijgen uit Covid steunmaatregelen.

In de bijlage staat de verdere uitwerking.

Kassa online

In 2021 werd een nieuw kassasysteem aangeschaft, waarmee ook online tickets kunnen worden gekocht. Het kon grotendeels gefinancierd worden uit Kickstartgelden. Het kwam echter erg moeizaam op gang vanwege gebrekkige ondersteuning.

COVID

Tot 15 maart 2021 kwamen 26 groepen van het primair onderwijs, 8 groepen (familie- en bedrijfsuitjes), 3 lezingen en was er een foldermarkt. Daarna kwam de aankondiging van de Coronamaatregelen en werden alle afspraken massaal geannuleerd. Tot juni waren dat 30 groepen. Sommige werden verschoven naar het najaar maar uiteindelijk kon niet één van deze groepen komen. Nieuwe aanmeldingen bleven uit en activiteiten en lezingen werden geannuleerd. Kleine groepjes tot 30 personen mochten op gepaste afstand nog wel in het museum. Door de ruime opzet van de grote zaal en foyer, de goede faciliteiten en

mogelijkheid voor live streaming, werden deze in het najaar nog 20 keer gebruikt voor trainingen en vergaderingen.

Vaste expositie

1 x

De vaste expositie was open voor publiek, zes dagen in de week, in weekenden en verder op afspraak. Vanwege Covid was het museum in het voorjaar en in december gesloten.

1 x digitaal

Digitale rondleiding

Tijdens perioden van sluiting was er een speciale actieve digitale rondleiding (virtuele tour) door het museum mogelijk. Deze is ontwikkeld in 2020 en was ook in 2021 via de website beschikbaar.

Wisselexposities

4 x

Aardappel

Na de lockdown openden we de foto-expositie van Ellen Mandemaker. Deze expositie stond al gepland in 2020 maar kon toen niet doorgaan en duurde tot 1 aug..

Een paar jaar geleden verhuisde Ellen Mandemaker van Amsterdam naar Friesland waar zij naast een aardappelteler kwam te wonen. Zo kwam ze in aanraking met de aardappel en de wereld die daar achter schuilt gaat. Sindsdien fotografeert ze de aardappel in allerlei hoedanigheden, binnen en buiten haar studio. Ze fotografeert de Spunta, Lady Rosetta, Cronos, Russet Burbank en Picasso, maakt stapelingen en beelden van de aardappels, volgde de levensloop van poten tot rooien en nam de Picasso-aardappel mee naar het Picasso museum in Parijs. Ook buitenbeentjes en ander vreemdsoortige aardappels kunnen op haar aandacht rekenen. Door de aardappel te isoleren van zijn omgeving laat Ellen Mandemaker zijn unieke karakter zien en door van heel dichtbij de aardappel af te tasten ontdekte ze de bijzondere kwaliteiten van de lichtkiemen. "De aardappel raakt mij, omdat hij oer en alledaags is, persoonlijkheid heeft, maar willoos is, hij overal komt, maar zelden goed bekeken wordt." Speciaal voor de tentoonstelling in het Fries Landbouw Museum is Ellen Mandemaker in het depot van het museum gedoken en heeft daar oude aardappelwerktuigen en mooie preparaten van aardappelziektes gefotografeerd. Een aantal daarvan zijn te zien op de tentoonstelling. De tentoonstelling in het Fries Landbouw Museum was haar eerste grote overzichtstentoonstelling van De Aardappel. De tentoonstelling belicht de aardappel op een nieuwe en verrassende

manier, een kans om eens anders naar de ons zo vertrouwde 'Jirpel' te kijken! *Ellen Mandemaker (Haarlem, 1968) studeerde aan de Gerrit Rietveldacademie in Amsterdam.*

"Een selecte uit de collectie van het NVM"

In de expositie "Een selecte uit de collectie van het NVM" toonde het Fries Landbouwmuseum de topstukken van het Nationaal Veeteelt Museum. Deze expositie liep van 3 juli tot 1 november. Topstukken waren onder meer de kop van de stier Sunny Boy en schilderijen van de Haagse School schilder Jan de Haas. Het NVM moest in 2019 noodgedwongen sluiten. Het was gevestigd in het voormalige Ki-station van de Vereniging voor Kunstmatige Inseminatie bij Rundvee 'Land van Cuijk' in het Brabantse Beers. In het laboratorium van dit Ki-station werd al in een vroeg stadium embryotransplantatie toegepast. Sinds 1998 was het station alleen nog in gebruik voor de stalling en spermawinning van hoogwaardig fokmateriaal van CRV (Coöperatie Rundvee Verbetering), zodat er ruimte ontstond voor een historische presentaties. Nadat het gebouw verkocht werd moest het museum sluiten en sloot het zich aan bij het Fries Landbouwmuseum, dat daarmee op dit gebied landelijk toonaangevend is geworden.

Enkele van de topstukken die getoond werden, waren de schilderijen van Jan de Haas. Kunstschilder Johannes Hubertus Leonardus 'Jan' de Haas (1832- 1908) wordt gerekend tot de eerste generatie schilders van de Haagse School. De Haas groeide op in Amsterdam en studeerde daar aan de Rijksacademie van Beeldende Kunsten onder Pieter van Os. Hij maakte vooral naam met veestukken, meestal met koeien. Ook stoffeerde hij regelmatig schilderijen van bevriende schilders als Willem Roelofs en Paul Gabriël met vee.

Een ander topstuk was de geprepareerde kop van de fokstier Sunny Boy. Hij was in de jaren 1980 de trots van agrarisch Nederland en wereldtopper. Toen de 'bolle' de grens van 1,2 miljoen doses sperma passeerde - een record dat tot dat moment op naam stond van een Amerikaanse stier - haalde hij zelfs omroep CNN. Het Amerikaanse televisiestation vond de prestaties van Sunny Boy bijzonder genoeg om er een item van te maken voor de dagelijkse nieuwsuitzending, die in 130 landen werd uitgezonden. Later zou hij de 2 miljoen dosissen passeren. Zijn dood haalde het vermaarde tijdschrift 'Time'. Sunny Boy werd geboren, in de hoog aangeschreven

'Pietjes-stal' van fokker Minne Blanksma in Schalsum en is nu weer terug in Friesland.

Verder zijn een tal merkwaardige objecten te zien zoals een bevruchtingsapparaat voor kalkoenen en een antistresstestapparaat om gestreste biggen te kalmeren. De openingshandeling werd verricht door de heer Wietse Duursma, voorzitter van het hoofdbestuur van Coöperatie CRV en voorzitter van de raad van commissarissen van CRV Holding. BV. Bijzonder was dat ook Minne Blanksma aanwezig was als fokker van Sunny Boy.

Amerikaanse boerderijen.

Vanaf 8 september organiseerden de Boerderijstichting Fryslân en het Fries Landbouwmuseum de expositie 'Amerikaanse boerderijen in Fryslân'. De tentoonstelling in het Landbouwmuseum was tot 1 december te zien. De uitstalling gaf een beeld van een bijzonder type 'pleats' waarvan er maar zestien zijn gebouwd en die qua inrichting van stallen en schuren afwijken van gangbare types. Ze staan bijna allemaal in Friesland.

In oktober verscheen het boek 'Amerikaanse boerderijen in Fryslân', geschreven door de onderzoekers en samenstellers van de expositie Hans de Haan en Jacob van der Vaart. Het boek werd in het museum aangeboden aan de Cdk. de heer Brok. De meeste mensen denken bij Friese boerderijen aan de drie traditionele modellen: de kop-hals-romp-, de kop-romp- en de stelpboerderijen. Veel minder bekend zijn de nieuwe types boerderijen, zoals de Amerikaanse modellen, die aan de buitenkant maar ook binnen er heel anders uitzien. Tussen 1923 en 1937 zijn in Fryslân zestien Amerikaanse boerderijen gebouwd.

In de eerste helft van de twintigste eeuw streefden steeds meer vooruitstrevende boeren en landeigenaren naar vernieuwing en modernisering van hun agrarische bedrijven en bedrijfsgebouwen. Voor de boerderijbouw had dat ook gevolgen, er kwamen nieuwe types op zoals de gelede boerderij en het Amerikaanse type. In 1923 wordt aan de Scharren bij Scharsterbrug het eerste exemplaar van een Amerikaanse boerderij gebouwd. Bij het Amerikaanse type gaat het om de verbetering van de hygiëne, het welzijn van het vee, een goed stalklimaat, de bestrijding van tuberculose, brandveiligheid en een efficiëntere bedrijfsvoering. Bij dit model worden technische vernieuwingen ingevoerd die op dat gebied in Amerika

al voorhanden zijn.

Hierbij speelt Lammert Simons Brouwers, een boerenzoon uit Minnertsga, een hoofdrol. In 1919, na een verblijf van acht jaar in Amerika, keert hij terug naar de boerderij van zijn ouders. Hij wordt agent voor het Amerikaanse bedrijf Loudon uit Fairfield in de staat Iowa en importeert nieuwe materialen voor de stalinrichting zoals koebeugels en (drink)watersystemen met drinkbakjes. Ook hijsinstallaties voor het in de schuur brengen van hooi en graan zoals takels, hooinetten, katrollen en windassen laat hij uit Amerika komen. Voor deze nieuwe technieken is veel belangstelling, eerst in Noord Nederland maar al snel daarna ook in de rest van Nederland. Later volgen er meer van deze boerderijen die overigens allemaal verschillen in bouw en inrichting.

De onderzoekers onderscheiden drie modellen waarvan er twee te herkennen zijn aan de hooihijsinstallatie tegen een rechte achtergevel met hijsluik en overstekend afdakje. Het derde model heeft een schuur die dwars achter de woning is gebouwd. Met beelden, foto's en objecten gaf de expositie een mooi beeld van een vroege vorm van innovatie in de Friese boerderijontwikkeling.

Aldert van der Poort

In 2021 was het 250 jaar geleden dat Aldert Jacobs van der Poort is geboren. Deze Dokkumer schilder die al op 36-jarige leeftijd overleed, was een veelzijdig kunstenaar. Van hem is vrij weinig werk bekend, maar wat er is, is van hoge kwaliteit. Het Fries Landbouwmuseum organiseerde ter ere van zijn 'verjaardag' een kleine expositie.

In 1800 vertrok Van der Poort naar Leer in Oost-Friesland, waar hij als verver werkte en later schilderlessen gaf. In 1803 keerde hij terug naar Leeuwarden waar hij tot zijn dood in 1807 werkte. Zes grote behangsels van zijn hand – in bruikleen van de Ottema-Kingma Stichting - hangen in het Fries Landbouwmuseum. Ze zijn opmerkelijk vanwege de zeldzaamheid. Tussen het einde van de zeventiende eeuw en het begin van de twintigste eeuw zijn er namelijk bijna geen landschappen in Friesland geschilderd. In de ontwikkeling van de Nederlandse landschapsschilderkunst, nemen ze zodoende een bijzondere plaats in. In 2021 kon via de OKS een in Amerika gevonden en verloren gewaand portretje van hem verworven worden.

Naast deze werken toonde het museum vanwege dit jubileum onder andere portretten en een groot aantal schetstekeningen. Dit alles passend in het thema 'Ode aan het landschap'. De tekeningen waren afkomstig uit het Fries Museum en Historisch Centrum Leeuwarden (HCL).

Zijn andere werk was helaas niet toonbaar. Er zijn namelijk twee schilderijen van hem bekend in een museum in Vienne (Frankrijk) en twee in het Frans Hals museum. Deze werken zijn in slechte staat en moeten gerestaureerd worden. De expositie liep van 17 oktober tot einde jaar.

Boekpresentaties en activiteiten

Er hebben meerdere presentaties van boeken in de presentatieruimte van het museum plaatsgevonden zoals:

- '200 jaar Friese Landbouwgeschiedenis',
- 'Stadswandelingen en Fietsroutes Leeuwarden e.o.,
- 'Boerennerven',
- Het 'Groot Fries Molenboek' en
- 'Amerikaanse boerderijen in Fryslân'.

Boekpresentatie '200 jaar Friese Landbouwgeschiedenis'

Het boek '200 jaar Friese Landbouwgeschiedenis' is geschreven door directeur Henk Dijkstra en werd aangeboden aan gedeputeerde Sander de Rouwe tijdens de sponsoravond op maandag 28 juni 2021.

Molenstichting

De Fryske Molenstichting vierde in de herfst van 2021 in twee sessie haar jubileum en presenteerde het 'Groot Fries Molenboek'. De stichting onderhoudt al 50 jaar de 42 eigen monumentale molens. Op 28 oktober werd het eerste exemplaar van het 'Groot Fries Molenboek' uitgereikt door Wiepke Schukken, voorzitter van De Fryske Mole, aan mevrouw Luzette Kroon, de dijkgraaf van Wetterskip Fryslân. De Fryske Mole vierde haar 50-jarige jubileum met de uitgave van dit boek, samen met oud-bestuursleden, aannemers, adviseurs en andere betrokkenen in het Fries Landbouw Museum.

Met de Boerderijenstichting Fryslân is een ondertussen een innige band opgebouwd. Het bestuur vergadert regelmatig in het museum en veel activiteiten vinden er plaats.

Mooiste nieuwe boerderij in Friesland.

Op 15 oktober 2021 werd de mooiste boerderij van Friesland bekend gemaakt. Gedeputeerde Poepjes reikte deze prijs uit tijdens een feestelijke en goed bezochte bijeenkomst in het Fries Landbouwmuseum. De winnaar was de boerderij van de familie Van der Bijl in Oldeberkoop.

Lezing interieurs in Friesland

In deze lezing op 24 november vertelde Ab Timmermans voor een volle zaal over de recente resultaten van het onderzoek naar (boerderij) interieurs in Friesland.

Startbijeenkomst boederenstichtingen

Op 24 november organiseerden de samenwerkende boederenstichtingen Noord-Holland, Fryslân en Groningen een startbijeenkomst in het museum over het project 'Karakteristieke boerderijen in het Waddengebied', dat de Boerderijenstichting Noord-Holland heeft opgezet samen met de boerderijenstichtingen van Friesland en Groningen. Het doel van het omvangrijke project is het kwalitatieve behoud van boerderijen in het Waddengebied door ze een kansrijke toekomst te geven, waarin ze worden gewaardeerd als sieraad voor het landschap of het dorpsgezicht. Een bijeenkomst van het Boerderijfonds voor historische boerderijen is i.v.m. Covid uitgesteld naar later.

Stadswandelingen en Fietsroutes door Leeuwarden

Samen met het HCL maakte het museum een special boekwerkje met stadswandelingen en fietsroutes door Leeuwarden met als ondertitel 'Sporen van agrarische bedrijvigheid'. Dit werd op vrijdagmiddag 8 oktober aangeboden aan scheidend wethouder van Leeuwarden en nieuw gedeputeerde dhr. Friso Douwstra. De landbouwsector speelt in Leeuwarden een belangrijke rol, nu en zeker ook in het verleden. Er waren niet alleen boeren, gardeniers, zuivelfabrieken, kaaspakhuizen, meelfabrieken en landbouw-machinefabrikanten, maar er vestigden zich ook

belangrijke organisaties op landbouwgebied, zoals de Friesche Maatschappij van Landbouw en het Fries Rundvee Stamboek.

Een deel van deze bedrijven en organisaties is verdwenen, diverse zijn gebleven en gegroeid en er zijn een aantal interessante nieuwe spelers bijgekomen.

Hoewel het niet altijd voor het oog zichtbaar is, blaast de landbouw- en levensmiddelensector in Leeuwarden nog een behoorlijk partijtje mee!

Een wandeling of fietstocht is de ideale manier om kennis te nemen van dit rijke agrarische heden en verleden.

Lânboukundich Wurkferbân

Op vrijdag 12 november organiseerden het Lânboukundich Wurkferbân van de Fryske Akademy en het Fries Landbouwmuseum een lezing over het thema:

‘Terugkijken, maar met volle moed de toekomst van de landbouw tegemoet’.

De inleider was Dam Jaarsma, die een groot deel van zijn carrière heeft gewerkt aan het landbouwbeleid, als voorlichter en als medewerker van verschillende landbouworganisaties. In zijn verhaal verbond Dam Jaarsma het verleden, het heden en de toekomst aan elkaar.

Jaarsma studeerde sociale geografie aan de Gemeentelijke Universiteit Amsterdam en aan de Agricultural High School in Kopenhagen. Onmiddellijk daarna kwam hij in dienst van de Friese Maatschappij van Landbouw als economisch sociaal voorlichter. Al snel werd hij hoofd van de afdeling economisch sociale voorlichting van de Friese Mij. Daar hield hij zich onder meer bezig met streekverbetering en ruilverkaveling. In het begin van de jaren 1960 was veel weerstand tegen ruilverkavelingen. Friesland telde in die jaren nog 13.000 boeren. (In 2018 waren er in heel Fryslân nog ca. 4.000 landbouwbedrijven). In het landbouwbeleid waren aanvankelijk het prijs- en marktbeleid het belangrijkste.

PAL.

De Programmagroep Actualiteit Landbouw is in 2011 begonnen met het nadenken over activiteiten in de periode 2022-2024. Doel van de Programmacommissie Actualiteit & Landbouw (PAL) is om het Fries Landbouwmuseum nadrukkelijker in het maatschappelijk debat rondom de hedendaagse ontwikkelingen in de landbouw

landschap en platteland te positioneren. Door de inbreng van externe adviseurs is het FLM beter in staat om vernieuwende actualiteiten te programmeren en aan te sluiten bij de huidige ontwikkelingen in landbouw, landschap en platteland.

De adviesraad organiseert (mede) een programma van activiteiten, waaronder lezingen en discussiebijeenkomsten. De PAL bestaat uit externe deskundigen c.q. vertegenwoordigers van kennisinstellingen, onderwijs, natuur- en landbouworganisaties en het bedrijfsleven, die vanuit hun netwerken expertise hebben om de genoemde doelstelling te realiseren. Vanuit het museum zijn de voorzitter en de directeur vertegenwoordigd. De laatste fungeert als liaison naar de museumorganisatie. Dit zevental mikt in 2022 op een drietal activiteiten, waarvan de eerste zich gaat richten op de Nutriënten kringloop .

Open depot, foldermarkt en lezingen

Het Fries Landbouwmuseum trapte op zaterdag 2 oktober de maand van de geschiedenis af met twee lezingen over de historie van de landbouwmechanisatie, een open depot en een tweedehands boekenmarkt. Auteur Henk Dijkstra gaf twee lezingen over zijn recent verschenen boek '200 honderd jaar Friese Landbouwmechanisatie' over de ingrijpende verandering waarop in de afgelopen twee eeuwen landbouw werd bedreven. Verder is voor één keer het depot achter het museum geopend en te bezichtigen geweest.

In het depot van het museum worden met name machines bewaard die niet in het museum passen. Naast een aantal tractoren zijn onder meer vroege modellen van de looftrekker en de snarenbedpootmachine van Abe Gerlisma te zien. Een McCormick trekker en een zeldzame hooipers met opbouwmotor die recent aan het museum zijn geschonken, zijn ook te bewonderen.

Vrijwilligers waren aanwezig om uitleg te geven. Verder was er een verkoopmarkt van tweedehands instructie- en mechanisatieboeken. Er kwam meer dan 100 mensen af op deze activiteit

Lezing Friese Voedselbeweging

Op zondagmiddag 31 oktober organiseerden het Platform Friese Rassen en Gewassen en het Fries Landbouwmuseum een lezing over De Friese Voedselbeweging. De inleider was Johannes Lankester, hij is bij Doarpswurk

coördinator van het Netwerk Duurzame Dorpen. Het bruist in Fryslân van initiatieven gericht op Voeding en Gezondheid. De Friese Voedselbeweging heeft in opdracht van provincie Fryslân de Friese Samenwerkingsagenda Voeding en Gezondheid opgesteld met daarin 97 voedselinitiatieven. Op 30 september was er een symposium waarin deze Samenwerkingsagenda werd gepresenteerd en overhandigd aan gedeputeerde Douwe Hoogland. Lankester vertelt over dit initiatief en de verwacht uitkomsten.

De provincie Fryslân heeft opdracht gegeven om een Samenwerkingsagenda Voeding en Gezondheid 2021 op te stellen om meer mensen gezonder te laten eten en leven. In Fryslân zijn al veel burgers en mienskipsinitiatieven hiermee bezig zoals de Friese Burgertop, Bloei Zones, de Friese Voedselbeweging, de Voedselwerkplaats, dorps huizen, sportclubs en (moes)tuinen. En ook artsen, agrariërs, retail, scholen, onderwijs, horeca, zorginstellingen, bedrijven, overheden en organisaties zetten zich hiervoor in. Aan de aanbod- en de vraagzijde wordt gewerkt om de toepassing van lokaal voedsel in de provincie beter te laten verlopen. Lankester ging ondermeer in op de vraag wat de Friese rassen en gewassen hierbij kunnen betekenen.

De tweede geplande lezing van Mira Schoon over levend erfgoed, fokkerij en de genenbank moest worden afgelast. Inleider Mira Schoon werkt bij het Centrum voor Genetische bronnen Nederland (CGN), dat onderdeel is van Wageningen University & Research (WUR). Deze zal in 2022 weer op de agenda komen.

Evenementen en Demonstraties

2 x

Activiteiten in de voorjaarsvakantie moesten vanwege Covid worden afgelast

Maand van de geschiedenis

Oktober is de maand van de Geschiedenis. Het Fries Landbouwmuseum en het Koninklijk Eise Eisinga Planetarium hebben in 2021 de handen ineengeslagen en organiseerden gezamenlijk activiteiten rond het thema 'Aan het werk in de ruimte! - Van aardappel tot astrofood'. Centraal stond het werk van de boerenprofessoren, boeren die naast hun werk bezig waren met sterrenkunde en de bouw van instrumenten.

In het Fries Landbouwmuseum waren de volgende dingen te doen:

- De familievoorstelling: 'De boerenprofessor en zijn maanvrouwen'

- De Pietje Poterspeurtocht
- Knutselen: maak van een aardappel een Marsmannetje

De boerenprofessor en zijn maanvrouwen

Op een dag in de herfstvakantie besluiten de maanvrouwen een kijkje te nemen op aarde. Ze hebben gehoord dat de aardappel op aarde een soort van 'goud' is. Veel monden worden gevoed met Borgers, Irenes, Roodstar en Opperdoesen. Ook Bintje schijnt lekker te zijn. Op de dag dat de maanvrouwen op het aardappelveld van boer Bertus landen, verandert het leven van deze boerenprofessor volkomen. Hij heeft nog nooit zulke mooie vrouwen gezien!

Donderdag 21 oktober 2021 hield dr. ir. Wieger Wamelink een lezing over de 'Ruimteboer' over voedsel op Mars. In Wageningen wordt door 'ruimtelandbouwers' onderzoek gedaan naar plantengroei op de maan en op Mars in het project Food for Mars and Moon. Wieger Warmelink gaf een interactieve lezing en liet zien wat hij heeft ontdekt en wat er mogelijk is. Dat doet hij vooral met foto's van de experimenten en anekdotes over het onderzoek. Hij neemt ook altijd wat dingen mee (verschillende bodems, de urine die wordt gebruikt als meststof enz). In 2013 begon Wieger met het Food For Mars and Moon team met het eerste onderzoek naar het telen van groenten op nagemaakte Mars en Maan bodem. De laatste jaren richt het onderzoek zich vooral op het opzetten van een duurzaam agrarisch ecosysteem voor het telen van de groenten op Mars en de Maan. Het gaat dan onder andere om bacteriën, wormen, hommels en mensen, onder het motto: *'to boldly grow where no plant has grown before'*.

Miniaturenbeurs

De in de Kerstvakantie geplande Miniaturenbeurs werd vanwege een hernieuwde lockdown voor de achtereenvolgens 2^e keer afgelast.

Platform

De met het Platform Friese Rassen en Gewassen geplande vier excursies in de demotuin moesten ook worden afgelast.

Geld theater regeling

Via Provinsje Fryslân is in oktober 2021 een subsidiebedrag beschikbaar gekomen voor het organiseren van extra culturele kinderactiviteiten. Deze regeling loopt over de jaren 2021 en 2022.

Europa project met filmarchief

Het Fries Film en Audio Archief en het Fries Landbouwmuseum participeerden in juli op een congres van de AIMA: de internationale organisatie van agrarische musea. Tijdens dit congres werd de European Rural History Film Association (ERHFA) gepresenteerd: een project waarin verschillende Europese Landbouwmusea laten zien wat ze doen met landbouwfilms en hoe ze die toepassen in hun presentaties en online.

Het Fries Film en Audio Archief en Fries Landbouwmuseum hebben al een aantal jaren een samenwerking om landbouwfilms te traceren en te beschrijven en die als voorbeeld diende op het congres. Met de inrichting van het nieuwe Fries Landbouwmuseum in 2018 besloot het museum meer te willen laten zien dan alleen objecten. Naast schilderijen zette het museum in op interactieve media en film. Vaak is het moeilijk om in een korte tekst uit te leggen hoe een bepaald voorwerp zoals een handgereedschap of machine werd gebruikt. Medewerkers van het museum hebben toen een winter lang samen met mensen van het archief alle landbouw gerelateerde films bekeken, geanalyseerd en beschreven. Fragmenten waarin bepaalde werktuigen of gereedschappen te zien zijn en die in de expositie van het museum staan, werden getraceerd en beschreven. Ze vormen nu in het museum in combinatie met de getoonde objecten een perfecte samenspel.

Vanwege Covid was de conferentie digitaal. Het museum en het filmarchief hebben een digitale presentatie voorbereid die op vrijdag 23 juli online getoond is op het congres dat in Reading (VK) werd gehouden.

Het was voor Omrop Fryslân aanleiding hier een nieuwsreportage aan te wijden

Public Relations en promotie

De communicatie in 2021 werd wederom bepaald door Covid. Websites die aangepast moesten worden voor de openingstijden, goede communicatie in het museum met 1.5 meter bordjes en hygiëneregels, registratieformulieren voor

bezoekers, nieuwsbrieven over (tijdelijke) sluitingen, verplaatsen en/of annuleren van afspraken en activiteiten, vrijwilligers brieven, enzovoort.

Het Fries Landbouwmuseum kwam dit jaar ook vooral in de media door de aankondiging van het stopzetten van de provinciale subsidie per 1-1-2021. De directeur werd regelmatig geïnterviewd door verschillende uitgevers en TV stations. Dit alles zorgde voor veel extra communicatie richting vrijwilligers, sponsors en andere betrokkenen.

In 2021 werd online (digitaal) werken herontdekt. Vele overleggen werden gevoerd via diverse online platforms zoals Skype, Zoom en Teams. Ook streaming werd geïntroduceerd en webinars en trainingen vonden op deze manier plaats, ook in het museum. De online media kanalen van het museum zoals Google en social media werden onder handen genomen en ge-update.

Fries Landbouwmuseum werd in 2021 steeds beter online gevonden. Door in te zetten op linkbuilding is het museum op de grootste museum- en uitgaanswebsites te vinden. Verder werden alle evenementen en exposities gecommuniceerd via diverse online marketing- en uitgaansplatforms.

De eigen website van het museum werd als goed en overzichtelijk gewaardeerd door de museumbezoekers. Met name voor de route werd de website geraadpleegd. De route was via navigatiesystemen namelijk vaak niet goed aangegeven.

3.200 abonnees

Nieuwsbrieven en persberichten

In 2021 zijn 40 digitale nieuwsbrieven verstuurd aan diverse doelgroepen zoals: de sponsors, het landbouw netwerk (90); vrienden van het museum (159); vrijwilligers (60); recreatie- en touringcarbedrijven (420) en de mensen die hebben aangegeven de museumniewsbrief te willen ontvangen (2.566 relaties).

Op alle socialmedia kanalen, waaronder Facebook, Instagram en Twitter, groeide het aantal volgers. Facebook en Instagram zijn de meest gebruikte platforms. Facebook werd opnieuw opgebouwd omdat betaalde acties niet mogelijk waren. Bureau Pixl is ingehuurd om de socials beter te stroomlijnen

50.000 folders

Offline media, folders en advertenties

Voor de verspreiding van folders werd gebruik gemaakt van een landelijke verspreidingsbureau. Met een oplage van 50.000 folders werden in heel Noord Nederland op 500 adressen van recreatieondernemers, campings e.d. folders verspreid.

Door een beperkt PR budget van € 6.000,- werd minimaal geadverteerd. Alleen in de recreatiekranten en bij speciale evenementen. Door free-publicity en persberichten werd de aandacht van bezoekers gezocht.

De bestaande website wordt zoals eerder gemeld elke week onderhouden en geactualiseerd. Er zijn daarnaast nog 'nevensites' die doorlinken naar de onze, dat zijn

- aldefryskepleatsen.nl
- Frieslandbouwhistorie.nl
- Frieserassen.nl
- Landbouwhistorie.nl
- Landbouwmuseum.frl
- Landbouwmuseumfriesland.nl
- Nationaallandbouwmuseum.nl
- Nederlandslandbouwmuseum.nl
- Us-mem.nl
- zuivelhistorienederland.nl

Verder is het museum actief op

- Facebook
- Twitter
- Instagram
- Museum TV
- Youtube

Museum TV

In november is er via een MuseumTV kanaal een mini documentaire en een drietal korte trailers van het museum online gekomen. MuseumTV is hét videoplatform dat

kunst, cultuur en design tot leven brengt. De prachtige verzameling van MuseumTV omvat inmiddels meer dan vijfhonderd (mini-) documentaires die de kijker meenemen naar toonaangevende musea en kunstinstellingen.

Youtube kanaal

Het Youtube kanaal van het museum wordt met enige regelmaat gevuld met nieuwe filmpjes

Het museum heeft ook een vaste plek op de website van www.busidee.nl, waar veel busmaatschappijen ideeën afhalen.

Lidmaatschappen

Het museum was in 2021 lid van de Nederlandse Museumvereniging, de Museumfederaasje Friesland, de AFRON, de OMTV, HMT, Markant, de Boerderijstichting en de VVV's Leeuwarden, Uytland, Noordoost, Greidhoeke en Wetterlân.

Educatief

Dit jaar werd weer ingezet op educatielessen voor primair onderwijs. De organisatie en communicatie was in samenwerking met Schoolkade (onderdeel van Kunstkade). In het eerste kwartaal ontving het museum 26 groepen 5 en 6 (bijna 700 kinderen) van diverse scholen die de techniek van kaasmaken leerden. Zowel kinderen als leerkrachten waren zeer tevreden over de inhoud en de afwisseling van de activiteiten tijdens deze les die anderhalf uur duurt.

De lessen werden, naast de eventmanager, begeleid door educatievrijwilligers.

Daarnaast werd begonnen met nieuwe educatielessen rondom de aardappel: 'Van pieper tot patat'

Verder werd door de eventmanager verschillende kleine MBO/HBO (Van Hall) studentengroepjes begeleid die werkten aan projecten rondom landbouw. In een aantal gevallen werd dat afgesloten met eindpresentaties.

Kinderopvang

Vanaf 2021 werkt het museum samen met BSO Sinne kinderopvang. Afsproken is dat het museum gebruikt kan worden voor vergaderingen en bezoeken van buitenschoolse groepen. Sinne is sponsor

Samenwerking Fries Educatieplatform

De bijeenkomsten met het Fries Educatieplatform hebben dit jaar door Corona maar één keer fysiek en één keer online plaatsgevonden.

IKC

De samenwerking met de nieuwe buurman / basisschool wordt in 2022 verder opgepakt door o.a. onze nieuwe educatieve medewerker.

Met de komst van het nieuw te bouwen Integraal Kind Centrum (IKC) Middelsee (2022/23) naast het museum is een cruciale stap in de ontwikkeling van het educatieve deel van het museum. Het PCBO Leeuwarden e.o. heeft ca. 6.000 leerlingen, daarvan worden er 300 naast het museum gehuisvest. Het IKC Middelsee wordt een belangrijke partner, waarmee inmiddels gewerkt wordt aan een samenwerkingsprogramma. Daarbij aangetekend dat het museum ook wil gaan samenwerken met andere partners zoals onderwijskoepel Proloog en RK. Bisschop Möller.

In 2021 is vooral gesproken over de opzet van de samenwerking.

Met het Kindcentrum maakt het museum educatieve programma's. Het stuk groen tussen museum en IKC wordt omgebouwd tot een 'Proeftuin', een gedeelde tuin waarin volop aandacht is voor voedselproductie en het thema gezonde school. Het gaat dan om praktisch aanschouwelijk onderwijs door de diverse gewassen in de tuin. De Proeftuin is daarmee ook een samenwerking met het Platform Oude Rassen en Gewassen: zij zorgen voor zo'n honderd verschillende rassen en gewassen in de tuin. Verder is er ruimte voor een 'voedselbosje'. Het museum heeft hierin samenwerking gezocht met het IVN.

Frysk

Het Fries wordt actief gebruikt. Het is de voorkeuertaal bij de telefoon, mail en correspondentie.

Andere (interactieve media) in de presentatie hebben waar mogelijk een keuzemenu Frysk/Nederlands.

Vriendenclub

Voor de Vriendenclub is een folder gemaakt die waar nodig wordt verspreid.

Nieuwe folder

Momenteel telt de club ca. 300 leden. De NVM vrienden zijn nu geïntegreerd in de Vriendenclub van het museum.

Vanaf 2022 krijgen leden een permanente toegangspas die gekoppeld is aan het kassa systeem.

De collectietaak

Producten

Collectieverwerving ± 100 voorwerpen

Er zijn in 2021 weer verschillende voorwerpen aangeboden. (25 aanbieders met plm. 100 zaken).

De directeur en de behoudsmedewerker en/of vrijwilligers hebben de nodige kilometers gemaakte om het aanbod te bekijken en soms aan te nemen. Het museum is erg kritisch om nieuwe zaken aan te nemen.

Veenklooster

Met voormalig Landbouwmuseum Veenklooster 'De Brink' is afgesproken behulpzaam te zijn met de ontmanteling van hun museum en de overname van een aantal bijzondere objecten. Dit is in 2021 afgerond, er zijn een twintigtal voorwerpen overgenomen

Us Mem

De stichting Us Mem, die de bijzondere collectie van het voormalige Fries Rundveestamboek beheert heeft besloten haar collectie over te dragen in eigendom aan het museum inclusief het standbeeld van Us Mem in de stad Leeuwarden. Dit proces is per 31 december 2021 nagenoeg voltooid. Het bestuur van het museum heeft de plaats ingenomen in het stichtingsbestuur van Us Mem. Met de gemeente Leeuwarden is een opstalovereenkomst voor het standbeeld gesloten. De voorwerpen die in bruikleen waren in het Fries Museum zijn overgedragen. Resten nog de kandelaars in Jellum en de overdracht van papierwerk in Tresoar wat in 2022 administratief zal worden afgerond.

Nationaal Veelteeltmuseum

De fusie met het Nationaal Veelteeltmuseum uit Beers (N.Br.) met bijbehorende collectie is eveneens op 31 december 2021 bestuurlijk afgerond. Er zijn nog een aantal schilderijen in Beers die in 2022 worden vervoerd naar Leeuwarden. De resterende papieren collectie blijft nog enige tijd in het zuiden tot er genoeg ruimte is in het documentatiecentrum. De objectencollectie zal in 2022 en 2023 ontdebeld en gesaneerd worden en 'overgeboekt'

Franeker baksteenkunstwerk

In april verwierf het museum een gemetselde muur met daarin gestileerde landbouwdieren. Het is afkomstig uit de voormalige landbouwschool in Franeker. De muur is gemaakt door de in Leeuwarden geboren Nina Baanders-Kessler (1915-2002). Het gebeurt zelden dat muurkunstwerken worden bewaard omdat ze vaak met de sloop van een gebouw verloren gaan. Het kunstwerk is van cultuurhistorische waarde vanwege de connectie met het agrarisch onderwijs en vanwege het feit dat het door de eerste Friese beeldhouwster, Nina Baanders-Kessler, is vervaardigd. Van haar is voor zover bekend geen ander kunstwerk met dit materiaal (baksteen) bekend.

Het baksteenmozaïek bestaat uit een gemetseld buitenspouwblad van een spouwmuur. De opbouw is samengesteld uit figuratieve voorstellingen van aantal landbouwdieren, te weten een lam, een varken, een koe, een schaap en een paard tegen een achtergrond in diverse kleuren. Boven de dieren zijn wolkenpartijen gemaakt. Het metselwerk is volledig vlak gecreëerd (geen reliëf). De afmetingen van het object zijn circa zes meter lengte en circa twee meter hoog.

Nina Baanders-Kessler is op 28 februari 1915 geboren in Leeuwarden als Antje Kessler, als dochter van slager Jacob Kessler en Elizabeth Anne Bijl. Ze ging naar de gemeentelijke HBS voor meisjes in Leeuwarden en van 1934 tot 1938 volgde ze de opleiding aan de Rijksacademie voor Beeldende Kunsten te Amsterdam. In 1936 deed ze een studiereis van zes weken in Wenen, verbleef in 1937 twee maanden in Parijs en vestigde zich daarna in Leeuwarden, waar ze een eigen atelier had aan de Eebuurt. Ze werd in die jaren omschreven als een dappere en bevlogen jongedame die het beeldhouwen in Friesland als eerste en enige oppakte. In juli 1942 trouwde ze met Ambrosius Baanders, kreeg vier kinderen en verhuisde in 1947 naar Vinkeveen. Ze overleed op 20 juni 2002.

Baanders vervaardigde in Friesland onder andere een wapenstein voor het Raadhuis in Koudum (1941), een wapenstein op de Wirdumerpoortsbrug in Leeuwarden (1941), de plaquette van Theo van Welderen Rengers in Oentsjerk (1947) en een verzetsmonument (vrouwenfiguur) in Makkum (1952).

Sloop

Rond 1990 kwam de landbouwschool van Franeker leeg te staan en verpauperde. Na vele jaren van leegstand en verval is in 2011 de locatie afgebroken. In eerste instantie was er geen aandacht voor het kunstwerk. De gevel met het baksteenkunstwerk ging schuil achter struiken waardoor het niet meer goed zichtbaar was. Gelukkig werd de kunsthistorische waarde ervan bij de sloop van het gebouw goed ingeschat en bleef het behouden. Het baksteenkunstwerk is losgemaakt en naar de gemeentewerf in Franeker getransporteerd. De gemeente Waadhoeke heeft als schenker een bruidsschat meegegeven om het kunstwerk een permanente plek te geven op het museumterrein.

Restauratie schilderijen

In december ging het museum van start met een groot project waarin elf schilderijen worden gerestaureerd. Het museum heeft daarvoor financiële middelen gekregen van de Wassenbergh-Clarijs-Fontein Stichting. Deze stichting verleent financiële steun bij aankoop, restauratie of conservering van museumstukken ten behoeve van, bij de Museumfederatie Fryslân aangesloten, leden. Ook verleent ze financiële steun aan initiatieven dan wel activiteiten die van belang zijn voor het in stand houden of bevorderen van het culturele erfgoed in Fryslân. Verschillende schilderijen van kunstenaars als Ids Wiersma, Andries en Bouke van der Sloot, Piet van der Hem, Nicolaas Huppel en Joh. Elsinga krijgen een 'opknapbeurt'.

Restauratie oude trekker

Voor kinderen komt er binnenkort een 'aandachttrekker' op het terrein te staan. Afgelopen herfst hebben vrijwilligers deze oud Fordson gerestaureerd. De aankoop en restauratie is gefinancierd met geld van de Soroptimisten club Leeuwarden. In het voorjaar van 2022 wordt de trekker officieel overhandigd

Restauratie mestwagen

De wens op een extra promotiebord lang de Overijsselse weg te plaatsen gaat in vervulling nu een Mentor 'strontwein' die afgelopen jaar gerestaureerd is en uitgerust gaat worden met een groot reclamebord met verwijzing

Overname archief Melissen

Met fotograaf Jacob Melissen is in januari afgesproken dat zijn fotocollectie en gehele hippische bibliotheek per 2024 overgaat naar het Fries Landbouwmuseum.

Behoud collectie; ± 10.000 voorwerpen

Door het jaar heen is de collectie opgeslagen en bewaard. De collectie is gegroeid naar plm. 10.000 fysieke voorwerpen (excl. De NVM collectie). In 2021 is de NVM collectie in dozen herverpakt en zijn de eerste voorwerpen overgegaan naar de FLM database.

Een tweetal vrijwilligers werken 1 dag in week in het Kolleksjesintrum (KSF) (foto's maken, nieuwe voorwerpen plaatsen etc.).

In 2021 is er regelmatig heen en weer gereisd tussen museum en KSF om objecten te halen en brengen in de nieuwe exposities.

Uitleen

3 x

Elk jaar worden er objecten uitgeleend aan collega musea of anderen.

Deze keer 3 uitlenen. Een ervan betreft een langdurige uitleen aan 'De Tiid' in Bolsward.

Registratie

± 100 boeken

± 1.000 foto's

Er zijn weer zo'n 100 boeken beschreven en ingevoerd in het registratiesysteem Ad-lib. Verder zijn de beschrijvingen van het andere papiermateriaal in hangmappen zoals folders zo goed als klaar. De 'papier' collectie in het KSF wordt de komende jaren geregistreerd.

Verder is doorgegaan met het digitaliseren van de fotocollectie (plm. 1.000 foto's). Van die foto's zijn nu 20.000 geheel en 9.200 deels beschreven. Er liggen nu nog een grote hoeveelheid (glas)dia's die nog gescand en beschreven moeten worden.

Online

Het is in 2021 nog niet gelukt de collectie online te brengen vanwege een aantal technische problemen die te maken hebben met de geïntegreerde systemen in het Kolleksje Sintrum. De financiering is wel rond door een gift van de opgeheven stichting 'Hotsica'. Naar verwachting gaat de collectie in het voorjaar 2022 online.

Met een aantal rechthebbenden van foto's, mw. De Jong (dochter van J.D. de Jong) en de heren Johan Witteveen, Frans Andringa en Alex Bouma, is overeengekomen dat hun foto's door het museum om niet gebruikt mogen worden.

Standplaatsregistratie

De definitieve plaatsing van voorwerpen in het KSF na de verhuizing is klaar en daarmee dus de 'standplaatsregistratie'. In 2021 lag de focus weer op de punten op de 'i', zetten, een en ander verder checken en optimaliseren. In 2021 is verder gegaan het opschonen en ordenen van het papieren archief, een deel daarvan is in zuurvrije dozen nu ook geregistreerd in het KSF opgeslagen. Verder is doorgedaan met het fotograferen van de voorwerpen. (300 stuks) De directeur heeft deze werkzaamheden begeleid.

Registratie

In 2009 heeft het museum het predicaat van de museumregistratie opnieuw gekregen. In 2012 heeft een herijking plaats gevonden. Vanwege bovenstaande blijft dit actueel.

Onderzoek

Het boekwerk 200 jaar Friese landbouwmechanisatie is in mei uitgekomen en kent een succesvolle verkoop.

Verder is 'www.frieselandbouwwerktuigenfabrikanten.nl' nog steeds online.

Van de heer J. Haker uit Spier (Dr) is de website www.zuivelhistorienederland.nl overgenomen

Verder is er veel onderzoek gedaan naar de voorwerpen en foto's die in Ad-lib beschreven zijn.

Publicaties**2 x magazine**

Net als in andere jaren is in 2021 is twee keer het eigen magazine 'Mededeling en Berichten' uitgekomen.

Sponsors

Het bestuur is grutsk op het grote aantal sponsors dat zich aan het museum heeft verbonden. In 2021 mochten we weer een aantal nieuwe sponsors begroeten, zoals CRV, Dierenartsen Coöperatie Dactari, Westra Loonbedrijf, Lava3, Lely Center Heerenveen, VION, Royal de Boer, DSD stalrichting, Piersma Vloeren en Spare Space.

Voor de sponsors van het Fries Landbouwmuseum was op 16 maart een sponsorbijeenkomst gepland met gedeputeerde Sander de Rouwe als gastspreker. Hij zou zijn visie geven over het economische en sociale belang van de hedendaagse landbouw en de toekomst van deze sector. Door Corona werd deze datum eerst verplaatst maar later alsnog geannuleerd. In november is deze uiteindelijk wel doorgegaan.

Bezoekersoverzicht

	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015
				vanaf 23 juni	jan-31 sept.	hele jaar	hele jaar
Betalende bezoekers	1509	1499	3912	2097	3221	4697	4189
Groepen	556	624	2632	1457	1034	1268	1113
Kinderen (incl scholen)	579	819	425	390	345	746	980
Museumkaart	1152	910	2142	1121	1230	1468	1371
Sponsorenkaart	3300	3200	3200	923	0	0	0
Gratis	1100	1100	2300	2231	2432	2260	2785
TOTAAL	8196	8152	14611	8219	8262	10439	10438

Overzicht bezoekers in zomervakantie 2021

- 57% komt van buiten Friesland

Hoe kent men het museum

- 38% via online kanaal (Google, website museum)
- 28% via offline medium (folders, advertentie, krant, nieuwsbrief)
- 9% via social media
- 11% mond op mond
- 18% herhaalbezoek, via sponsorkaart of via bewegwijzering

Vrijwilligersinzet

Baliebeheer			2520	uur		
Conserveringswerk			650	uur		
Bibliotheek			280	uur		
Fotocollectie			250	uur		
Onderhoud en tuin			360	uur		
Wisselexposities			300	uur		
Evenementen			340	uur		
Totaal			4700	uren		

De vrijwilligers inzet is goed voor 3,0 fte (of te wel € 150.000,-)